

La Călărași

■ PAUL
TUTUNGIU

Oțel și teatru

În toamna acestui an, la Călărași, a fost pusă piatra de temelie a unui viitor centru siderurgic de importanță europeană. Odată cu producția de oțeluri aliate și înalt aliate, orașul va cunoaște o transfigurare urbanistică și demografică fără precedent.

Dar teatrul, m-am întrebat, ce va însemna el, aici, atunci, când în jgheburile noi va curge înflăcărată șarjă de oțel lichid? Și, mai ales, ce înseamnă acum, în acest centru muncitoresc creat de socialism, în ultimii zece ani? Ce poate să însemne teatrul, de pildă, în Combinatul de celuloză și hârtie, sau în Combinatul de prefabricate, sau la Fabrica de confecții, sau în uzinele și combinatele cu producție agricolă?

M-am întâlnit cu muncitorii călărășeni în timpul pe care l-au destinat culturii; în timpul lor de odihnă activă. Atmosfera fierbinte, bărbătească, a producției se regăsește și pe scena clubului; maiștri și ucenici se reîntînesc, pentru a da viață mesajului umanist al clasicilor, al scriitorilor contemporani, propriului lor mesaj — pentru că ei, muncitorii, nu sînt numai actori, ci și creatori de situații, de adevărate texte de teatru.

Oțelarii nu au sosit încă, de la Hunedoara, de la Tîrgoviște sau din școli, dar, în privirile muncitorilor călărășeni, de alte profesii, am citit voința, aida oțelului, de a se exprima prin și pentru cultură, de a fi nu

numai martori, ci și factori activi ai cunoașterii umane prin artă, făuritori ai unei conștiințe civice și revoluționare.

Formațiile lor de teatru (la Călărași nu există întreprindere sau instituție care să nu aibă o formație de teatru), tîmide numai în aparență, în realitate, însuflețite de un foc interior caracteristic, dinamizate de imperativul de a participa la edificarea spirituală a societății socialiste multilateral dezvoltate, mi-au amintit de cuvintele tovarășului Nicolae Ceaușescu, rostite la Congresul educației politice și al culturii socialiste: „Vasta și complexă operă de formare a omului nou, stăpîn pe cele mai înaintate euceriri ale științei, ale cunoașterii umane, cu o profundă cultură revoluționară, nu se poate înfăptui doar de către activiștii din acest domeniu sau de către intelectuali, oricît de geniali și de talentați ar fi aceștia”.

La Călărași n-au venit încă oțelarii, dar oțelul transpare în privirea energetică a oamenilor din acest nou centru muncitoresc, în elanul lor constructiv pe tărîmul producției, în voința lor puternică de a se integra în cultura și arta zilelor noastre. De aceea, privind lucrările de fundare a uriașului centru siderurgic, am înțeles că, atunci, în 1980, muncitorii oțelari vor iubi fierbinte, odată cu freazălul de uzină, și teatrul, căruia vor continua, cu forțe sporite, să-i dea viață și expresia nobilă a destinului lor împlinit.

Cu tovarășul Paul Mihai,
secretar cu probleme de propagandă
al Comitetului municipal de partid
Călărași:

„Așteptăm în uzine
documentarea
dramaturgilor”

— Am observat, stimate tovarășe secretar, că, în această perioadă, în care se desfășoară faza de masă a Festivalului Național „Cîntarea României”, orașul Călărași și-a antrenat toate forțele, la propriu, și în ceea ce privește arta teatrului...

— Conducerea orașului a hotărât constituirea de noi formații de teatru în întreprinderile și instituțiile călărășene. Cum știți, secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, a subliniat, la primul Congres al educației politice și al culturii socialiste, că nu trebuie să existe întreprinderi și instituții în care să nu se desfășoare o intensă și bine organizată activitate educativă, care să nu dispună de formații culturale-artistice, în care să nu se îmbine, plăcut și instructiv, armonios, producția, cu organizarea activă a timpului liber. Întreprinderile și instituțiile trebuie să devină centre de formare a omului nou, cu un larg orizont de cultură, cu o înaltă conștiință socialistă.

Chestiunea are, pentru noi, o importanță cu atât mai mare cu cât baza muncitorimii noastre (de fapt, a întregii populații din oraș) o constituie tineretul, cu particularitățile lui de vîrstă.

Acum s-au ivit o serie de probleme care nu mai sînt de raza de acțiune a forțelor locale. Aceste formații de teatru, atât cele mai noi cât și cele mai vechi, trebuie să primească, măcar intermitent, o îndrumare competentă, din partea unor profesioniști. Noi avem în oraș un teatru popular, desigur că îi folosim mai de mult pe acei care, deși nu sînt profesioniști, pot spune că au deprins cîte ceva din tainele teatrului. Neavînd, însă, teatru profesionist, nici în Călărași și nici la Slobozia, capitala județului, socotim că prin transpunerea în fapt a prevederilor din Program se va crea posibilitatea unui program de participare, lunară ori bi-lunară, a actorilor din București și, în funcție de poziția geografică, din celelalte orașe mari ale țării, la marile procese culturale din orașele mai mici și din comune. Am început un drum de onoare în ceea ce privește edificarea omului nou, în ceea ce privește sinteza umanistă dintre munca productivă și munca spirituală, în ceea ce privește democratizarea culturii. Trebuie, ca atare, să-i acordăm, de la primii pași, o atenție științifică.

— Ați întâmpinat greutăți în selecția interpreților în formațiile de teatru nou înființate ?

— Nu numai intelectualii iubesc teatrul. Aș spune că muncitorii îl iubesc, dacă nu mai mult, atunci, cu mai mult interes. Este aici o nuanță. Nu s-a ivit nici o dificultate în ceea ce privește asigurarea unor formații de teatru în rîndurile muncitorilor. E o dovadă, nu ? Muncitorii noștri au, în marea lor majoritate, zece clase. E un orizont de instruire și de educație care se cere largit. Numărul formațiilor de teatru trebuie și el sporit, iar activitatea lor, pe cît cu putință, permanentizată, pentru ea să devină, cu timpul, valori artistice reale. Trebuie să avem în vedere perspectivele de dezvoltare, într-un timp foarte scurt, ale Călărașului, transformarea lui, prin construirea centrului siderurgic, într-un mare oraș al țării. Populația orașului

se va dubla după acest cincinal. Așezarea noastră va cunoaște, de asemenea, dezvoltări social-culturale corespunzătoare. Vor veni aici mii de oameni din toate colțurile țării. Acești oameni vor avea nevoie de teatru. Dar, de un teatru anume, de un teatru izvorât din viața și preocupările lor reale, esențiale.

Se pune și o altă problemă, aceea a modului în care repertoriul teatral răspunde cerințelor momentului pe care îl trăim. Sigur, e interesant un text într-un act, bine scris, despre viața materială și spirituală a anilor '60. Dar, personal, cred că sînt de dorit texte despre viața noastră de azi, despre ceea ce se petrece acum, în 1976. Pentru că oamenii de azi sînt alții, ei privesc viața de la un alt nivel, au altă bază materială, alt orizont de conștiință. De aceea, cred că Uniunea Scriitorilor ar trebui să răspundă, cu toată responsabilitatea, momentului social actual; vreau să spun că-i așteptăm, că-i invităm aici, în uzine, pe dramaturgi, să ne cunoască și să dea naștere noilor texte, atât de necesare. Penuria de piese politice într-un act ar putea fi astfel înlăturată. Și dramaturgii și poeții participă la Festivalul național „Cîntarea României”, nu-i așa ?

Acest Festival, cum știți, trebuie să devină, în același timp, festivalul frunțașilor în producție. Faptele noi, demne, semnificative, grele de valoare, se cer cîntate, au nevoie de o transfigurare artistică pe măsură. Și chiar aspectele critice au, astăzi, anume particularități, anume contururi, care cer un efort nobil, crescut, al condeiului de talent.

Nu avem nici îndestulătoare texte pentru pionieri și școlari. Iată de ce doresc să pun accentul pe necesitatea unui nou și realist program de documentare a scriitorilor, aici, la izvorul faptei. Avem nevoie de texte de teatru care să militeze pentru educarea spectatorului în spiritul dragostei față de partid și de popor, pentru educarea în spiritul cultului muncii și, totodată, să satirizeze necruțător faptele nedemne, nedorite de societatea noastră, de omul de omenie. Avem nevoie de texte în care omul simplu, acest minunat constructor al socialismului, să se recunoască.

Talent, convingere și, mai ales, pasiune

Aici, pe malul stîng al acestui braț de Dunăre, numit Borcea, în urmă cu douăzeci de ani, am urmărit, cu justificată emoție, evoluția pe scenă a unui tînr talentat, distribuit de neostenitul regizor local, Aurel Elefterescu, în rolul principal din Omul care a văzut moartea. Tînrul de atunci, George Grigorescu, este, astăzi, activist al Comitetului județean de partid. A păstrat, însă, nu numai amintirea medaliei cu care a fost distins pentru faptele lui de artă, ci și o iubire nealterată pentru teatru, iubire care, dacă în ultima vreme nu s-a mai manifestat

de-a dreptul pe scîndura scenei, a fructificat în pasiunea, la fel de fidelă, a dramaturgului. George Grigorescu a predat Teatrului popular din Călărași o piesă „Ialomițeană sută la sută” — în personaje, în caractere și în problematica inspirată de Bărganul de azi. Iubirea pentru teatru nu moare.

Acest Teatru popular, înființat în 1962, primul din țară — cum obișnuiesc să sublinieze călărășenii, cu o mîndrie pe care, firese, nu încearcă s-o ascundă niciodată — numără printre colaboratorii săi fideli pe veteranii Ada Negreanu, Alexe Opreșcu, Aurel Șerbănescu sau pe atît de memorabilul, pe scenă ca și în viață, Ilie Rădulescu, acesta din urmă venit mai tîrziu, dar aducînd un spor de prospețime artei actoricești a trupei de la Călărași.

Unul dintre cei mai talentați membri ai ansamblului Teatrului popular este, în viața de toate zilele, muncitor frigotehnist. El rămîne la repetiție pînă în ultima secundă, pentru a pleca direct la schimbul de noapte, vine din schimb pentru a se integra repetițiilor, rolului în care a fost distribuit. Ion Vochiță joacă teatru din 1963. El este acel excepțional spătar Sin din Io Mircea voevod de Dan Tărechilă, pus în scenă, cu un memorabil succes, pe scena de pe malul Borcei. Ținută scenică, talent, convingere și, mai ales, pasiune. Acestea sînt argumentele cu care Ion Vochiță demonstrează tuturor vechia, nestinsa lui, dragoste pentru teatru.

Cu Aurel Elefterescu,

regizor la Teatrul popular
din Călărași

Permanența teatrului de amatori

— Aveți, acum, prin amenajările efectuate de edilii orașului, un adevărat sediu al Teatrului popular. În afara unor stagiumi reușite (la sediu și în localitățile învecinate), precum și a unei prezențe relevabile în cadrul Festivalului național „Cîntarea României”, ce problemă vă mai preocupă ?

— Pentru municipiul Călărași — care a pornit, în anii noștri, de la 20.000 de locuitori, a ajuns la peste 60.000 și se va îmbogăți, în viitor, cu încă 20.000 — problema esențială este ca acest aflux de populație, în mare majoritate provenită din mediul rural, să

ajungă să înțeleagă, nu atît funcțiile teatrului, cît necesitatea psihică de a iubi teatrul, de a învăța alfabetul acestei arte. Nu atît să-l joace, cît să-l guste, să-i descifreze tainele, semnificațiile. Aceasta, pe de o parte. Pe de altă parte, se pune problema cum să acționăm pentru a realiza un asemenea deziiderat, în relația dintre noua populație muncitorească și teatru.

Sigur că, în primul rînd, din spectacolele Teatrului nostru popular va trebui îndepărtat diletantismul. Prin spectacole de ținută, va trebui să punem publicul, încă de la început, în fața valorii autentice, nu în fața unor kitsch-uri.

— Cum apreciați, ca om de teatru cu o bogată experiență, înființarea de formații de teatru în toate întreprinderile și instituțiile municipiului ?

— Ca pe un fapt excepțional. Existența unor formații de teatru în fiecare unitate de muncă va însemna nu numai familiarizarea cu teatrul, ci și trezirea spiritului de suport. Muncitorii se vor apropia mai repede de formația lor de teatru, o vor îndrăgi ; iar cadrul competitiv oferit de marele Festival național „Cîntarea României” va declanșa dorința de a sprijini cu tot sufletul acțiunile formațiilor respective. Sînt convins că omul care știe pe de rost, acum, cite perechi de bocanci de fotbal a schimbat echipa uzinei sale, va cunoaște pe de rost cite reprezentații a avut pînă la zi cutare piesă de teatru de Caragiale sau, de ce nu, de Shakespeare, va amenda o evoluție scenică nerealizată, va răsplăti cu ropote de aplauze interpretările actoricești autentice. Această modalitate de participare a întregii societăți la cultură constituie un cadru adecvat pentru a deștepta gustul pentru teatru la așazisul om simplu, neinstruit, creînd un spațiu spiritual valoros de instruire și educare.

Mă gîndesc să inițiem, în cadrul Teatrului nostru popular, spectacole destinate, într-o anumită zi din săptămîină, cutărei mari întreprinderi din oraș sau din județ, cutărei cooperative agricole frunțase. De asemenea, nu trebuie uitați elevii. Teatrul popular trebuie să-și asume și instruirea și educarea lor, completîndu-le, prin inscenarea unor fragmente din operele prezentate de profesori, cultura generală.

— Care a fost principiul pe baza căruia ați promovat membrii trupei Teatrului popular ?

— Am ales, în primul rînd, actorul potențial, după principiul aptitudinii și, mai ales, după cel al pasiunii lui pentru teatru. Actorul amator Stan Alexandru, de pildă, muncitor la Fabrica de confecții, a debutat în Oamenii înving de Al. Voitin. Nu urcase

niciodată pe scenă. I s-a încredințat rolul unui muncitor și nu al altui personaj, pentru că datele sale fizice concordau cu imaginea pe care mi-o formasem despre personaj. După o perioadă de activitate în cadrul colectivului nostru, Stan Alexandru ne-a convins că are spontaneitate, o anume înclinare nativă către teatru. La început, a trebuit să-i explic modalitatea cea mai simplă de lectură a rolului, rostul replicilor. Până la urmă, Stan Alexandru a jucat un rol realmente veridic și a rămas în colectivul teatrului. Îmi face plăcere să-l evoc și pe tipograful Aurel Popa, de asemenea actor foarte bun și fără o pregătire prealabilă în această direcție. El era nu numai actor, dar și scenograf și regizor de scenă, un foarte bun animator de teatru. Ceea ce trebuie să subliniem este că teatrul de amatori, spre deosebire de cel profesionist, trebuie neapărat să aibă văpaia mărului și-a soareului; altfel, nu dă roade. El trebuie să se nască numai din pasiune și să se mențină, constant, la o temperatură înaltă. Dacă, în teatrul profesionist, pasiunea poate fi întreținută, un timp, și de meșteșug, în teatrul de amatori pasiunea rămâne datul de bază. Și, încă ceva: într-un oraș de provincie, unde actorul amator este binecunoscut în viața sa personală, de toate zilele,

ca om și, ca teatru, el trebuie să-și convingă spectatorii că, pe scenă, el este, într-adevăr, altcineva, că este personajul interpretat. Dați-mi voie, deci, pornind de la acest argument, să afirm că forța de convingere a amatorului trebuie să fie, poate, mai mult decât a profesionistului, permanentă.

Realitatea unei metafore

Marele avânt, declanșat de noua structură a mișcării culturale de masă, în cadrul larg, mobilizator, creator, al Festivalului național „Cântarea României“, va determina, într-un viitor apropiat, un spor de forță spirituală a maselor largi de oameni ai muncii. În 1980, când, la Călărași, Combinatul siderurgic va realiza șarje de oțeluri aliate și înalt aliate, ca un răspuns și, de fapt, ca o întregire, ca o reînfrînare în cerc a două semicercuri, ade-vărate șarje de teatru, de valori teatrale, vor însufleși viața spirituală a orașului.

Oțel și teatru, șarje de oțel, șarje de teatru — iată cât de reale pot fi, uneori, metaforele...

OASPEȚI DE PESTE HOTARE

Ansamblul folcloric „Omayad“

Ansamblul național folcloric arab-sirian „Omayad“ a prilejuit publicului nostru cunoașterea unor moduri inedite de spectacol de dans și cîntec — caracteristice pentru culoarea, ritmul, armonia, poezia mișcărilor.

Constituit în 1960, ansamblul „Omayad“ continuă și dezvoltă originalul folclor de tradiție milenară al poporului arab-sirian, de o remarcabilă bogăție și varietate ieșită din comun.

Ansamblul s-a făcut cunoscut și apreciat în lume cu

o serie de „stories“, realizate, parte, prin mișcările dansante și prin sonoritățile de autentică tradiție, parte, prin operele populare unde gîndirea coregrafului stilizează, universalizează limbajul tradițional, precum: Mama și patria, Bucuriile satului, Wardi, Pămîntul și ploaia etc.

Din programul oferit spectatorilor bucureșteni s-au impus atenției noastre mai ales dansul „Al samah“ (străvechi dans de fete), realizat pe suportul muzical al cîntecelor „Muosahat“, a cărui expresivitate se realizează din imbinarea senzualității orientale cu puritatea și candoarea. Am reținut, de asemenea, dansul „Tahadi“ și cel al săbiilor, acesta din urmă avînd la bază un cântec patriotic.

Suita de cîntec interpretate fie la kanaun — instrument oriental, deosebit de interesant ca timbru, întindere și posibilități tehnice (aici, meritul fiind și al solistului, Jarour) — fie la fluier solo (interpret, Nahhas).

Am lăsat, dinadins, la urmă tabloul „Ya Ghazil“, un dans sinuos, în care ritmurile lente, unduitoare, curgătoare, alternează cu cele accelerate, un dans nespun de odihnitor pentru ochi, acompaniat de sunetul catifelat, estompat, al tamburinei clasice.

Deosebit prin limbaj și expresie, ansamblul „Omayad“ ne-a dezvăluit cite ceva din datinile și năzuințele poporului arab-sirian.